

ROVIRA-MARTÍNEZ, Marta (2011).

Estratègies de transmissió lingüística en famílies plurilingües.

Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya. 66 p.

Hi ha un nombre creixent de parelles lingüísticament mixtes al país, tot i que encara, per raons socials, hi ha una tendència a aparellar-se amb membres del mateix grup lingüístic. Com es transmeten les llengües en aquestes famílies plurilingües? Com es pot ajudar els seus membres a prendre decisions que no siguin a l'atzar? Seguint el camí que va obrir un altre petit volum com aquest, també encarregat per la Càtedra de Multilingüisme Linguamón - UOC (Anna Solé Mena, *Multilingües des del bressol. Educar els fills en diverses llengües*, Barcelona, UOC, 2009), aquest llibre vol orientar els pares a prendre decisions a partir dels coneixements que ens forneixen les nombroses recerques sobre el tema. Aquest plurilingüisme familiar és encoratjat pels organismes europeus. L'autora, per exemple, ens recorda a la pàgina 15 que el Consell d'Europa estableix el plurilingüisme com a objectiu educatiu que haurien d'assolir tots els ciutadans del nostre continent, «particularment per mitjà de com a mínim dues llengües estrangeres des d'una edat primerenca». Aquest repte (com arribar a aprendre llengües estrangeres) és més complex a la majoria dels països de llengua catalana, on ja de bon començament, de grat o per força (recordem les obligacions que imposa l'article 3 de la Constitució espanyola), hem d'aprendre dues llengües...

En un primer capítol l'autora resumeix els resultats de les recerques, que mostren que cal dissoldre el mite dels bilingüismes simètrics, impecables i perfectes, que les situacions familiars plurilingües són molt complexes i, sobretot, que el plurilingüisme és més un avantatge que un inconvenient. La tradició, majoritària abans de la Segona Guerra Mundial (vegeu les opinions del venerable Alexandre Galí com a exemple), que veia el bilingüisme com una rèmor i com un obstacle per al desenvolupament intel·lectual i social ha perdurat molt més. El venerable Salvador Espriu (Pons, 2013: 653) insistia en la mateixa reticència al bilingüisme en les respostes a una entrevista: «Debería ser, desde el Estado español, preceptivo y no voluntario que los niños catalanes, gallegos y vascos aprendieran sus respectivos idiomas como única lengua hasta, por lo menos, los ocho o diez años. *Porque no hay cosa que impida más el desarrollo de la mente del niño que el aprendizaje simultáneo de dos lenguas*» (la cursiva és meua). En un segon capítol Rovira-Martínez descriu diferents estratègies familiars en la transmissió lingüística. En primer lloc, es recorda que el fonamental és ser consistent en modes d'interacció centrats en el nen. En segon lloc, l'autora recapitula que l'estratègia UPUL, una persona, una llengua (que a vegades, s'esmenta en el text amb la sigla en anglès i d'altres en català), és la més aconsellada, però no necessàriament l'única.

Així, als països de llengua catalana, molts pares segueixen estratègies de transmissió lingüística compensatòries, és a dir, transmeten aquella llengua que l'escola vehicula menys, o que ells en la seva socialització no van poder aprendre (Boix-Fuster, 2009; Boix-Fuster i Torrens, 2011). En tercer lloc, es descriuen altres estratègies d'adquisició de llengües familiars. I finalment s'assenyalen altres agents implicats en aquesta transmissió, com els avis, o centres d'esplai.

En un tercer capítol Rovira-Martínez enumera una llista molt útil de guies i pautes d'orientació per a famílies plurilingües. La llista prové tant d'una guia noruega per a famílies bilingües com de Harding-Esch i Riley (2004), un llibre força citat en el llibre però que no apareix a la bibliografia. Les preguntes que solen formular-se els pares de famílies bilingües són les següents: 1. Els nens poden aprendre dues o més llengües de manera simultània? 2. Quina llengua han de parlar els pares als seus fills si els pares tenen llengües diferents? 3. Els fills de famílies bilingües adquiriran un bon nivell de català i de castellà si a casa parlen una o més llengües diferents? 4. Cal preocupar-se pel fet que els nens barregin les llengües? 5. Què cal fer si els nens només responen en una llengua, o si es neguen a utilitzar una de les llengües amb què els parlen els pares? 6. Per què alguns nens no parlen a l'escola bressol? Aquest capítol es tanca amb algunes regles d'or molt assenyades: 1. El més important és la felicitat del nen /de la nena. 2. Cal que parleva amb el vostre fill en les dues llengües o en més. És a dir, l'aprenentatge requereix una interacció rica en les dues llengües. 3. Sigueu coherents en el vostre comportament lingüístic. Si preneu una opció, l'heu de mantenir. Heu de tenir clar quina estratègia seguïu, però hi ha moltes estratègies. 4. Toqueu de peus a terra, és a dir, tingueu una bona adaptació al vostre entorn.

Evidentment aquests consells tenen un alt grau d'ambigüitat o incertesa. Què significa, per exemple, adaptar-se a l'entorn als països de llengua catalana del 2013 quan aquests ofereixen escenaris sociolingüístics prou diferents? Als països de llengua catalana, trobem des de zones on el català és llengua comuna clara (Osona, per exemple), fins a zones on ho és el castellà (Alacant, València, la zona metropolitana de Barcelona, per exemple).

Aquest volum és, doncs, clar, sintètic, oportú i, sobretot, útil. Dos breus comentaris. En primer lloc, com que és una obra que ajuda les famílies bilingües o multilingües, hauria estat convenient traduir les citacions de l'anglès al català, perquè la majoria de la població encara no domina aquesta llengua. En segon lloc, i també perquè el principal destinatari són famílies dels països de llengua catalana, hauria estat convenient esmentar i resumir les aportacions de les recerques sobre el tema fetes al nostre país com, per exemple, Boix-Fuster (2009) sobre Barcelona i Montoya i Mas (2011) sobre les terres valencianes.

BIBLIOGRAFIA DE REFERÈNCIA

BOIX-FUSTER, Emili (2009). *Català o castellà amb els fills?: La transmissió de la llengua en famílies bilingües a Barcelona*. Sant Cugat del Vallès: Rourich.

- BOIX-FUSTER, Emili; TORRENS, Rosa M. (2011). *Les llengües al sofà: El plurilingüisme familiar als països de llengua catalana*. Lleida: Pagès.
- MONTOYA, Brauli; MAS, Antoni (2011). *La transmissió del valencià*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua.
- PONS, Agustí (2013). *Espriu, transparent*. Barcelona: Proa.

Emili BOIX-FUSTER
Universitat de Barcelona